

Dimissionstale 1999

For en måneds tid siden var vi en gruppe lærere fra skolen, som var til et møde i Bruxelles. Vi var ved den lejlighed sammen med de lærerkolleger, som vi har i nogle år har haft et lille samarbejde med. Det har været lærere fra Irland, Sverige, Belgien, Luxembourg og så fra Læsø. Overskriften for samarbejdet har været udveksling. Af materialer, ideer, elevarbejder, klassebreve, og så har vi et par gange om året været sammen og udvekslet nationale særpræg. Vi har smagt svensk julefrokost - den var knap så fed som en dansk, vi har smagt irsk øl, Guinness, og den er noget federe end dansk, vi har smagt belgisk chokolade, og det er nok henad ligeså fedt som dansk, men vi har da også både besøgt museer og skoler og hinandens private hjem.

Og så har vi fortalt historier.

I Irland har vi samarbejdet med en katolsk pigeskole i Sydøst-Irland. Der bor man i nogenlunde betryggende afstand fra Vest-Irland.

Ude vestpå bor de såkaldte Kerry-mænd. Hovedbyerne derovre hedder Tralee og Killarney.

De folk derovre har sådan et vist ry på sig. De er måske helt så kloge som folk i resten af Irland. Derfor er det også sådan lidt af et lykke-træf, når en Kerry-man får sig et ordentlig job i en anden egn af Irland.

Men ikke desto mindre var det altså lykkedes en kerry-man at få arbejde i Zoologisk Have i Dublin. Han passede gorillaerne, og det job havde han haft i nogen tid.

Nu er det jo sådan, at de forskellige zoologiske haver i Europa engang imellem bytter lidt rundt på deres dyr. Det gør de for at sikre sig at bestanden bliver ved med at være sund, og at det hele ikke ender i det rene indavl.

Og Dublin Zoo havde nu fået en ny gorilla-pige, Alice hedder hun, hun fra Hamborg, og det var så tanken, at Alice gerne skulle få en masse små gorillaer med de fire hanner, som bor i Dublin.

Men et eller andet fungerede altså ikke, for uanset hvem af de fire hanner, man satte hende sammen med, så skete der ikke rigtig noget; hun ville simpelthen ikke have noget med dem at gøre. De viste deres bare røde røv, så enhver kunne blive helt misundelig, men Alice hun har nok haft hovedpine eller sådan noget, for hun ville simpelthen ikke være med.

Det bekymrede godt nok ledelsen af haven lidt, og man diskuterede på et ledermøde, hvad man kunne gøre ved det.

Man kunne selvfølgelig prøve at udskifte alle hannerne, men alligevel. Så fik man den idé, at deres gode kerry-man måske kunne komme dem til hjælp. Der var jo måske et vist slægtskab mellem ham og gorillaen, og i hvert fald så var Alice glad for sin dyrepasser.

Man indkaldte kerry-manden til en medarbejdersamtale, og der gav man ham et tilbud. Det var en fredag.

200 pund - irske vel at mærke, for at krybe på gorillaen. Det er jo alligevel et par tusind kroner.

Kan jeg få lidt betænkningstid? spurgte han så efter.

“Jo, jo, det ku’ han da godt, men kun til mandag, så måtte man altså have et svar.

Han tænkte over det hele weekenden, og mandag var han også klar med det svar, han havde lovet.

Han mødte op hos lederen, og der var hele bestyrelsen blevet varslet og var mødt frem. Det var jo lidt snyd det her, og man kunne måske frygte at hele troværdigheden til zoologisk have ville komme til at lide under det, hvis det sådan blev almindelig kendt.

Det havde kerry-manden nu ikke lige haft med i sine overvejelser, men han svarede altså ja. Men han gjorde det på tre betingelser.

Bestyrelsen var selvfølgelig både lettede og spændte. Hvad det da var for betingelser?

Jo for det første ville han altså have lov til at gøre det uden for åbningstiden. Der skulle ikke være publikum på, når han skulle være ordne Alice. En enkelt fra zoo - det var OK, men altså ingen

offentlig forestilling. Den betingelse kunne bestyrelsen jo sagtens gå ind på, det var jo også sådan lidt i deres interesse.

Den anden betingelse var, at ungerne skulle opdrages og døbes i den katolske tro. Det var måske straks lidt værre, men der var alligevel en fra bestyrelsen, at han mente, at måske nok kendte en pater - altså en præst - som de kunne få til at dyppe de der unger i lidt vand og sige et par ord uden for en almindelig gudstjeneste. Så den betingelse gik bestyrelsen altså også med til.

Og den tredje betingelse.

Jo den tredje betingelse var, at han måtte få 14 dage til at skaffe pengene.

Jo det går godt i Irland, og jeg tror det må være sjovt at være halvtosset.

Men ikke nok med at det må sjovt at være halvtosset, så er der øvrigt også ved at gå lidt prestige i at være en idiot.

Og der travlt omkring idioter for øjeblikket. Man har focus på dem - idioterne.

Jeg så for nylig en artikel med overskriften: De nyttige idioter.

Jeg ved i grunden ikke hvorfor jeg ikke læste den.

Og der er blevet lavet en film, der hedder Idioterne, og den ender vel nærmest med det helt åbne spørgsmål, om hvem det i grunden er, der er idioterne.

Idiot er blevet et +-ord, og det siges at være kendt på flest sprog i verden.

Og jeg tror det er rigtigt. Ikke mindst i trafikken.

I trafikken bruger vi ordet i den relativ nye betydning: fjols, tåbe, fjog, torsk og dummerlap.

Men egentlig kommer udtrykket af det græske idi+otes, der betyder "en privat person, en uvidende lægmand".

Mellem den antikke og den moderne betydning af ordet ligger imidlertid den medicinske: for ikke ret mange år siden var en idiot en "uhelbredelig aandssløv", der af samfundet blev stuvet af vejen på særlige asyl - i folkemunde kaldet idiot-anstalter.

I 1980'erne blev det vedtaget, at man skulle integrere alle idioterne i det normale samfund.

Og f.eks. folkeskolen overtog nu en opgave fra forsuren, der bestod i, at handicappede af alle slags skulle indskrives i normale klasser og omgås af normale kammerater og undervises af normale lærere.

Dermed røg på den ene side den beskyttelse, der havde ligget i, at idioterne var trukket lidt af sides og derfor ikke sådan umiddelbart blev udstillet mellem os normale mennesker.

Men på den anden side røg der også en god mulighed, for at vi såkaldt normale mennesker kunne fastholde vores ikke altid lige rimelige fordomme overfor folk, der var lidt anderledes.

I Odder havde vi en særlig, der blev kaldt Halvanden-Øre fra Rørt. Der var sådan set ikke noget i vejen med ham. Hans ene øre var bare sådan mærkelig krøllet, det lignede nærmest sådan et skævt, ormædt rosenkål. Og så havde han høreapparat.

Han blev drillet helt ud over alle grænser, og det var selvfølgelig ikke pænt gjort. Men vi bildte os faktisk ind, at han ikke kunne forstå det. Men det kunne han nu godt, og en dag blev det nok for meget. Han bortførte simpelthen en af os. Og bandt ham.

Der lå sådan et remise-område ved Odder Station. Syd for byen ud mod Hov-siden. Der stod en del gamle udrangerede godsvogne fra Hadsnings Herreds Jernbane, som privatbanen ved Odder hed. De godsvogne havde vi selvfølgelig fået ramponeret efter alle kunstens regler.

Det var jo en pragtfuld legeplads. Og inde i en af de godsvogne blev en af mine kammerater bortført.

Halvanden Øre blev så gal en dag, at han fangede min gode ven, og så trak han ham ind i en af de vogne, og så bandt ham til de jernstænger, der sidder i sådan en vogn. Og så gik Halvanden Øre fra Rørt. Og min ven var endda mere end et år ældre end Halvanden Øre. Men han må jo nok være

blevet meget gal, den sære fanden. Heldigvis blev min ven da fundet igen. Der gik nogen timer, men sidst på aftenen, da havde hans forældre ham hjemme igen, i det man kalder god behold. Men det var vist noget med både politi og hunde. Men heldigvis havde han ikke taget skade af at stå bundet nogen timer. Og Halvanden Øre? Jo, han blev sendt væk. Og det synes vi alle sammen var helt rimeligt. Han var jo farlig.

Men nu ser vi heldigvis noget mere fornuftigt på idioterne. Planen fra 1980 lykkedes, og der altså sågar nogen der mener, at man kan lære meget af idioter. De ser måske anderledes på tingene, end vi er vant til, og de er tit meget mere følsomme end almindelige mennesker. Og der er i hvert fald godt med tolerance og respekt for andre mennesker. Og det lærer man så godt, når man møder nogen, man kan have lidt ondt af.

Jeg ved nu ikke, om det er derfor, jeg i den sidste tid er ramlet ind i ordet nogen gange.

Jeg tror måske mere jeg er blevet opmærksom på det her idiot-værk, fordi jeg et par gange er stødt på ordet idiosynkasi.

Og her måtte jeg en tur i ordbogen.

Det betød overfølsomhed over for noget, men der stod også, at det i overført betydning blev brugt, hvis man har en stærk modvilje mod noget og samtidig har det uden egentlig at have nogen grund til at have det.

Jamen, det er jo lige mig. Imod en masse ting - og måske ofte uden overhovedet at spekulere nærmere over hvorfor.

Jeg mindes pludselig igen min tid som ungdomsoprører og sandwichmand med skiltet: Ned med alt og Nej tak til resten.

Jeg er jo i virkeligheden en rigtig idiosynkrat.

Jeg har foreksempel et meget anstrengt forhold til folk, der lugter af makrelsalat ud af munden eller som har rosiner i madpakken.

Jeg har det også lidt svært med dem, der læser Billede-bladet. eller som samler på reklamekuglepenne.

Og de mennesker, der tror på horoskoper og indretter deres liv efter det, er da helt yt.

Men på den anden side opfører jeg mig så tilpas pænt, at der nok ikke er nogen, der oplever, at jeg dyrker min lille synkasi.

Jeg har det jo ligesom alle andre, at jeg opfører mig pænere, end jeg i virkeligheden burde.

For når jeg nu har det sådan med folk, der lugter af makrelsalat, så burde jeg vel sige det til dem.

Men det gør jeg altså ikke. Jeg lader dem hellere gå rundt og lugte og være latterlige.

Jeg tror det sådan ligesom er min måde at straffe dem på.

Jeres skoleforløb har ikke været helt entydig godt og lykkeligt.

Der går mange pudsige historier om jeres første skoleår - sammenlægningen mellem to klasser, en del lærerskift osv. Og I har været den første ensporede årgang, som Læsø Skole har haft - i nyere tid i hvert fald.

I har på en eller anden måde varslet de nye tider, som vi på skolen skal til at vænne os til.

Nu sidder der måske en eller anden og tænker: Så nu siger han s'gu nok, at vi har været en samling idioter hele bundet.

Men det siger jeg slet ikke - og med jeres madpakkevaner, er det sikkert også mange år siden, man kunne finde en af jer, der har lugtet af makrelsalat.

Men jeg kunne måske fristes til at sige, at der sikkert er en del idiosynkrater imellem jer.

I den forstand at der en del af jer, der i flere - ja måske i mange år - har taget nogen afstand fra mange ting, skolen f.eks. - og faktisk har gjort det uden at vide, hvad I er gået glip af.

I har været mange drenge på jeres årgang. Sådan noget er selvfølgelig en tilfældighed; vi er jo næsten lige mange af hver slags i virkeligheden. Men der er ikke nogen tvivl om, at, det vi kalder kønssammensætningen i en klasse, betyder noget. Og der her det også gjort i jeres tilfælde. Det er næsten altid sådan, at det er drengene, der fylder. Det er drengene, der egner sig dårligst til at gå i den danske skole.

Skolen ville sandsynligvis helst gøre jer alle sammen til piger. Det er mest korrekt at være en pige. Piger larmer ikke; piger gør, som de får besked på; piger er mere renlige end drenge; piger svarer ikke igen. I hvert fald ikke rigtige piger. De tager hensyn ligesom deres mor; de interesserer sig for det sociale og for trivslen; de praler ikke; de bøvser og ræber ikke, mens andre kan høre det; de slås ikke, og i det hele taget er skolen fuld af sympati for den slags. Så skolen passer bedst til pigerne, og pigerne passer bedst til skolen.

Da I gik i 8. klasse blev I spurgt om jeres sundhedstilstand.

Man havde fået den idé, at I sikkert spiste for meget smertestillende medicin.

Det er jo en kendt sag, at man snart sagt medicinerer sig for alt, så mistanken om at også I nærmest er omvarende apoteker var selvfølgelig nærliggende.

Hvorfor er det kun sportsfolk, der kan, men ikke må, dope sig. Hvorfor ikke også foredragsholdere, eksaminanter og unge mennesker med nervøse trækninger eller kærestesorger.

Vi ser med overbærenhed på gamle mennesker, der lige skal have et par piller for at få gang lemmerne, og det er helt accepteret, at man kan få noget for fordøjelsen, hvis man har enten for hård eller for blød afføring. Mange napper lidt tilskud, hvis det kniber med at sove, og hvis man synes man sover for godt, kan man jo også få noget, så man kan vågne igen. Er man for fed kan man få slankepiller, er man ulykkelig kan man få lykkepiller, er man for mager kan man få fedtbindende piller, hvis man er for våd kan man få vanddrivende, og hvis man er for tør kan man få noget der holder på vandet, det kan man også, hvis man tisser i sengen. Der er også nogen udmærkede nogen mod ondt i hovedet, mod gig, mod bylder og bumser, mod hjertehop og hjertestop. Listen er simpelthen udtømmelig.

Og der er tilskud til det meste, om ikke til det hele.

Og i alle tilfælde handler det grundlæggende om, at vi har en eller anden idé om en idealtilstand, som vi altså ikke lige aktuelt er i. At det hele altid vil blive eller i hvert fald kunne blive bedre.

Og det er jo vældig optimistisk og godt. Tænk sig, hvis det her var det bedste det kunne blive?

Men er det på en eller anden måde lidt dobbeltmoralisk at acceptere det på alle andre steder end lige i idrætssammenhæng.

Tænk bare på alkohol foreksempel. Jeg vil meget nødig undvære et glas rødvin eller en kold øl en gang imellem. Og grænsen mellem almindelig nydelse og så et forbrug, der har til formål at nyde virkningerne af opstrammeren er - om man så kan sige - flydende.

Alkohol - og det er vel også en slags doping - giver 18 måneders karantæne af dansk dopingkontrolnævn. Men det bekymrer vi os jo ikke så meget om, når vi hygger os.

Men hvad er forskellen i virkeligheden mellem at peppe sig lidt op før en sportskonkurrence og så før man skal ud at konkurrere med de andre balløver, eller før man skal op og præstere noget ekstraordinært på sit arbejde.

Alle mennesker skal nemlig helst hele tiden præstere noget ekstraordinært.

Sundhedsundersøgelsen afslørede, at I ikke bruger mere smertestillende medicin end alle andre, og at drengene bruger mest, men den holdt sig klogeligst fra at sige om det var for meget.

Det har vi nemlig ikke noget reelt tal for. For meget er noget vi selv bestemmer. Men det kan selvfølgelig blive for meget af det gode.

I kommer til at uddanne jer og agere i en tid, hvor modsætninger og selvmodsigelser bliver en del af hverdagen og bliver en del af det landskab, som I skal navigere i.

I det landskab gælder der nogen særlige love.

Normalt ville man jo påstå, at vi lever i det bedste samfund af alle, og vi har vænnet os til tanken om at vores demokrati sikrer, at de bedste løsninger på alting bliver fundet, og at vi alle sammen har et ord at skulle have sagt.

Det kan man nu godt stille et lille spørgsmålstegn ved. Det gør for eksempel en tysker, der hedder Hans Magnus Enzenberger. Han mener simpelthen, vi er for skikkelige, og at vi efterhånden har vænnet os til at bøje vores hoveder og betale, det man beder os om.

Nu skal I snart til at betale skat. For ca. 100 år siden betalte man normalt under 1% af sin indkomst i skat. I dag er vi nået op på ca. 50. Og der er faktisk en gruppe svenske akademikere, der for et par år siden udsendte en offentlig appel om at få lov til at betale endnu mere i skat. Det kan man da kalde at betale sin skat med glæde, men det er jo ikke nok med det. Vi har også fået en masse grønne afgifter, som vi alle sammen synes er helt i orden, selvom vi selvfølgelig inderst inde godt ved, at de penge vi betaler ikke på nogen måde bruges til gavn for miljøet, men bare går ind i det store sorte hul, der altid mangler penge.

Men miljø-argumenterne har gennemslagskraft, og man behøver bare at kigge ud i vores genbrugsplads i Kokvad. Så ser man en hel hær af folk, der lydigt står og skiller deres affald i smådele, plastikdimser for sig, metal for sig og papir for sig, selvom de nok har en fornemmelse af at det hele ender på den samme losseplads.

Og vi accepterer uden at kny, at vi hvert år bliver velsignet med mange tusinde nye love, paragraffer, forordninger, bekendtgørelser og cirkulærer, som ingen af os har en jordisk chance for at sætte os ind i.

Der er ingen oprør og revolution af den grund.

I er lydigt mødt op i skolen, stort set hver eneste af de 200 morgener om år, som man kræver af jer, og I har fulgt undervisningen. Om end det en gang imellem har været uden den helt store interesse. Sådan skal det selvfølgelig også være. For sådan har vi jo vedtaget, at det skal være.

Ikke engang de mest vanvittige eksempler kan få os til at reagere. Der var på et tidspunkt en ung fyr, der var sat lidt i fængsel. Han havde sådan en sytten-atten forskellige forhold, han lige skulle have sonet. Så følte han sig generet af sine egne tatoveringer. Og det var jo ikke godt, så under henvisning til at man ikke må krænke mandens krav på psykisk velvære, fik han tilbudt en laserbehandling til omkring 50000 kroner.

Og det er jo ikke sjældent, at man hører om både skiture, kanofarter og charter-rejser som indgår i straffen, når en gruppe kriminelle eller evt. tidligere stofmisbrugere under socialpædagogisk tilsyn skal resocialiseres til et normalt liv i samfundet.

Sådan skal det også være, det er jo væsentlig bedre at have ondt af dem end at være vrede på dem.

De kan jo ikke selv gøre for det. Og ud over at det nu koster en lille smule at sende dem på sådan en tur, så koster de vel kun et par tusind kroner oveni i til diverse tyverialarmer og lidt højere forsikringspræmier for det almindelige skikkelige menneske, der skal betale.

Men på den anden side vi har jo råd til det. Vi er jo alle sammen blevet væsentlig rigere gennem de sidste mange år. I Danmark er der jo ingen fattige, selv en kontanthjælpsmodtager har i dag en væsentlig højere gennemsnitlig levestandard end en lønmodtager havde for 30 år siden.

Men det sker sjovt nok samtidig med, at en stadig stigende del af os lever under fattigdomsgrænsen. Det kunne jo lyde som en gåde, men det er en af den slags gåder, der løser sig selv, når man finder ud af, hvordan man definerer fattigdom.

Det gør man nemlig på den måde, at man lever under fattigdomsgrænsen, hvis man tjener mindre end halvdelen af den gennemsnitlige indkomst. Det giver godt nok ingen mening, men det passer, for det Europakommissionen vedtaget helt tilbage i 1981. Så selv hvis indkomsten pr. person steg til langt over 1 million kroner om året, så ville der slet ikke blive mangel på fattige. Dem ville man bare finde blandt de fattigste af millionærerne.

Hvilken sammenhæng er der mellem et tordenskrald og en røget makrel?

Der er sikkert ingen, bortset fra at det rimer.

Og der er heller ingen tvivl om, at man har det bedst, hvis man engang imellem lader være med at tænke dybere over tingene.

Og i den forbindelse kan jeg anbefale, at man læser aviser. Jeg har megen morskab ud af at læse aviser.

Forleden læste jeg, at folketingets formand, Ivar Hansen, skulle have et storkorset. Kabinetssekretær Eilschou Holm meddelte i øvrigt, at man havde valgt grundlovsdag, når nu folketingets formand skulle have sådan et korset.

Et storkorset er noget der hører til Dannebrogordenen, kunne jeg yderligere forstå af den lille notits, så derfor fik jeg en mistanke om at korsettet måske i virkeligheden var et kors - altså et storkors.

Enhver kan jo tage fejl, sagde _____, men jeg havde jo også lige et par sider for inden i den samme udmærkede avis fået at vide, at jeg var en af de nyttige idioter.

Jeg hørte for et stykke tid siden om en mindre kommune, som havde fået tilsendt et af de fuldstændig utallige spørgeskemaer, som statens information, Danmarks statistik, kommunernes landsforening, diverse ministerier, private eller halvprivate firmaer, forskningscentre, evalueringsinstitutter og andre ynder at sysselsætte værgeløse mennesker med.

Det handlede om kommunens parathed og indsats i forhold til år 2000-problematikken.

Man skulle svare på i hvilket omfang man havde gennemført år 2000-test af forskellige centrale anlæg i kommunen lige fra kaffemaskinen på plejehjemmet over ringeapparatet på skolen og den centrale server på kommunekontoret, elværkets målergrej til diverse trafikinstallationer, herunder lysfy.

Det var sådan en slags afkrydsningsskema, som man skulle - nå ja afkrydse.

Det digre krydsskema blev sendt noget rundt på rådhuset, inden det endte hos den edb-ansvarlige.

Nu er det selvfølgelig politikerne, der er de egentlig edb-ansvarlige, ligesom de er ansvarlige på alle de andre områder, men det her skema lå altså pludselig på bordet foran kommunens praktiske edb-mand, der samvittighedsfuldt gik i gang med sætte krydser.

Da han nåede ned til spørgsmålet om lysfy satte han ikke noget kryds. For der var ikke noget lysfy i kommunen, der kunne testes, og følgelig var svaret altså nej.

Skemaet røg videre rundt i kommunen indtil det endte i sekretariatet igen. Det blev uden nærmere undersøgelse postet og returneret til den nysgerrige afsender, der herefter skulle til at kigge lidt på resultatet.

Jeg for nogen tid siden til en fødselsdagsfest. Det var en 50-års fest, og det var ikke Prebens, selvom jeg også var med der, så vidt jeg husker.

Næ det her var en fest i Randers. Fødselaren var en kvinde, som altså blev 50. Hun er ansat i en lille bank og hun er lyshåret. Hendes mand var sorthåret engang, nu er gråhåret og vejer mindst 40 kg. for meget.

Men det er søde og rar mennesker. Han er tapeserer. Det hedder det faktisk, når man uddannet til at polstre møbler og lægge tæpper på gulve.

Men det var slet ikke dem, der i den her sammenhæng er interessante.

Det var en af deres gæster. Hun underholdt hele selskabet med at lave en dogmefilm lige på stedet, og selvfølgelig laver man en dogmefilm lige på stedet - ellers er det jo ikke en dogmefilm.